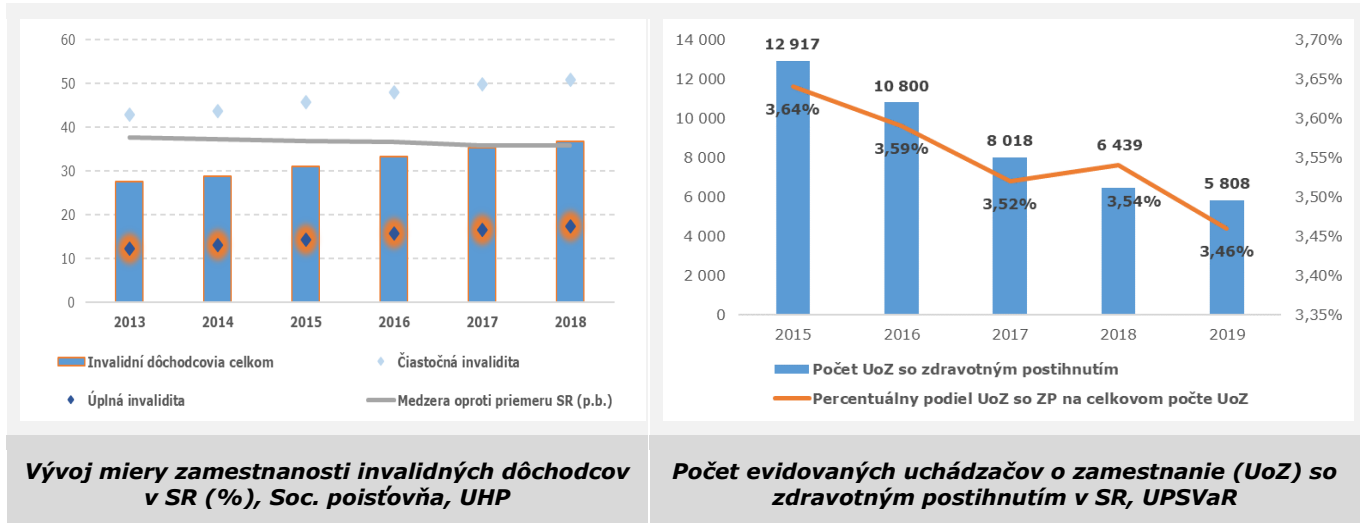

Chcem pracovať, kto mi pomôže? Integrácia osôb so zdravotným znevýhodnením (OZZ) na trh práce

Indikátory osôb so zdravotným znevýhodnením na trhu práce

Legislatívny rámec a výskum o pracovnej integrácii OZZ

- V slovenskom systéme pracovnej integrácie OZZ sú dve kľúčové kategórie: poberatelia invalidných dôchodkov a ťažko zdravotne postihnutí
- Posúdenie statusu zdravotne znevýhodnenej osoby je založené výlučne na medicínskych zisteniach napriek tomu, že sa Slovensko odvoláva na Dohovor OSN, ktorý poukazuje na premenlivosť pojmu zdravotného postihnutia a jeho kultúrnej podmienenosti
- Sociálno-pracovná legislatíva vo vzťahu ku OZZ je pokrytá spektrom rôznych legislatívnych noriem, ktoré sa neopierajú o jednotnú definíciu a koncept zdravotného znevýhodnenia
- Štúdie o postavení OZZ na trhu práce a analýzy vybraných politík a opatrení upozorňujú na nízku mieru „labour market attachment“, t.j. pripojenia OZZ ku trhu práce, keďže v porovnaní s inými krajinami je výrazne väčšia časť ekonomicky neaktívna
- Absencia systematického zberu dát je vážnou prekážkou tvorby a overovania efektivity verejnej politiky v oblasti pracovnej integrácie OZZ
- Podľa dostupných údajov o štruktúre uchádzačov o zamestnanie sa zatiaľ nejaví, že by koronakríza mala disproportčne negatívny dopad na zamestnávanie OZZ
- Špecificky problematická kohorta sa javia mladí ľudia (16-24) so ZZ a ich prechod na trh práce

V legislatíve ako aj vo výskume v súčasnosti absentuje kategória osôb po dlhodobej práceneschopnosti (PN), ich návrat a reintegrácia na trh práce: chýba ich definícia, nepoznáme ich počet a aktuálne chýbajú akékoľvek politiky trhu práce pre túto cieľovú skupinu.

Nástroje a politiky v oblasti pracovnej integrácie OZZ

- Medzinárodné dohovory Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a Európska charta ľudských práv a Stratégia EÚ pre oblasť zdravotného postihnutia
- Všeobecnému zarámčovaniu pracovných práv OZZ sa venuje Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020.
- **Osoby so zdravotným znevýhodnením**
  - Zvýšená pracovno-právna ochrana, kvóty na povinné zamestnávanie OZZ, sociálne podniky, chránené dielne, firemné politiky, odborové aktivity
- **Osoby bez formálneho statusu zdravotného znevýhodnenia**
  - Nesystémová podpora zo strany štátnych inštitúcií a MVO, kariérna a psychologická podpora, firemné politiky, odborové aktivity na podnikovej úrovni

Zistenia z terénneho výskumu

Pozícia a úloha aktérov	Spolupráca aktérov	Implementačná prax	Viacnásobne znevýhodnené skupiny
<p>Hypotetická úloha aktérov</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predstavitelia štátu a štátnych inštitúcií vytvárajú politiky, legislatívu, podieľajú sa na jej implementácii, kontrole, monitoringu a zbere dát • Predstavitelia mimovládnych organizácií priamo podporujú zamestnávanie OZZ na trhu práce a do spoločnosti, obhajujú práva OZZ • Odborové organizácie – zastupujú záujmy zamestnancov vrátane zraniteľných skupín na trhu práce, podieľajú sa na tvorbe legislatívy, implementačnej praxi, napr. prostredníctvom kolektívneho vyjednávania • Zamestnávateľia priamo facilitujú zamestnávanie, resp. návrat OZ; niektorí majú záujem o stratégiu diverzity pracovnej sily <p>Aktuálna pozícia aktérov</p> <ul style="list-style-type: none"> • Z rozhovorov vyplynulo, že väčšina opýtaných organizácií sa venuje pracovnej integrácii OZZ iba okrajovo popri iných kompetenciách alebo ako širšie koncipovaných aktivitách • Pre 1/3 oslovených organizácií je pracovná integrácia primárnym zameraním, zvyšok organizácií sa pracovnej integrácii OZZ vôbec nevenuje • Zaradenie organizácií je nejednoznačné. Napriek tomu, že viaceré deklarovali, že sa pracovnej integrácii OZZ nevenujú, z opisu ich aktivít a realizovaných projektov bolo zjavné, že s pracovnou integráciou majú skúsenosti 	<p>Súčasná spolupráca</p> <ul style="list-style-type: none"> • Napriek nedostatku formalizovanej spolupráce boli identifikované neformálne siete medzi aktérmi • Najčastejšími oblasťami spolupráce sú praktická pomoc pre konkrétne skupiny OZZ, pracovná integrácia vo všeobecnosti, zdieľanie informácií a skúseností; menej v oblasti zmeny legislatívy a kolektívnom vyjednávaní • Prekážkami súčasnej spolupráce je nedostatok ochoty k spolupráci, personálnych kapacít, finančných zdrojov a informácií, súťaž o zdroje a legitimitu medzi MVO • Spoluprácu podporuje legislatívny rámec, individuálne kontakty, špecifické know-how, dostupnosť finančných zdrojov a podpora zo strany štátu <p>Potenciálna spolupráca</p> <ul style="list-style-type: none"> • Všetky typy aktérov vidia priestor na ďalšiu spoluprácu • Oblasťami potenciálnej spolupráce sú prierezové témy (napr. integrácia), združovanie potrebných medzirezortných zložiek a rozširovanie spolupráce, kolektívne vyjednávanie, zintenzívnenie existujúcej spolupráce, spolupráca v nových, doteraz zanedbávaných oblastiach, zdieľanie informácií a výmena dobrej praxe a v nastavovaní priorít pri čerpaní zdrojov zo štrukturálnych fondov 	<p>Bariéry integrácie OZZ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chýbajú zručnosti, odbornosť, kapacity, informácie o pracovnej integrácii OZZ • Tlak na výkon, vysoké pracovné tempo, štandardné pracovné postupy • Predsudky voči osobám so zdravotným znevýhodnením <p>Hodnotenie nástrojov</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktívne opatrenia trhu práce (AOTP) krátkodobé, administratívne náročné, chýba viac vzdelávacích aktivít • Chránené dielne sú dôležité, chýba však podpora prechodu na otvorený trh bez segregácie OZZ • Sociálne podniky sú pozitívom, prekážkou je však výklad niektorých paragrafov a problémy s ich implementáciou • Príspevky na zamestnávanie OZZ sú skôr nemotivačné a nie je známy ich reálny efekt na zamestnávanie OZZ • Dobrovoľné a mákké opatrenia podporujú najmä socializáciu OZZ a individuálny prístup • Povinné kvóty na zamestnávanie OZZ sú podľa odborov vyňutím sa povinnosti zamestnávateľov, pre zamestnávateľov sú nátlakom a žiadajú prenos povinnosti na štát • Financovanie rozvoja pracovných zručností je necieľené na OZZ, ale pre všetkých uchádzačov o prácu 	<p>Ľudia bez domova so ZZ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Absentujúce stabilné bývanie je kľúčovou bariérou integrácie na trh práce • Ľudia bez domova čelia systémovým bariéram v prístupe ku zdravotnej starostlivosti • Mnohí ľudia bez domova majú záujem o prácu, tá predstavuje pre nich kľúčový nástroj spoločenskej integrácie a vymanenia sa so zlej životnej situácie • Bariérou je tiež zadlženosť a exekúcie nedovoľujúce sa legálne zamestnať • Potreba posilnenia spolupráce rôznych aktérov vrátane samosprávy a úradov práce <p>Rómovia/Rómky so ZZ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rómska menšina na Slovensku vykazuje oproti tzv. väčšinovej spoločnosti horší zdravotný stav • Čelia viacerým znevýhodneniam na úrovni opatrení v sociálnej oblasti a zamestnanosti, aj na úrovni diskriminácie zo strany zamestnávateľov • V prípade kombinácie zdravotného znevýhodnenia a inej stigmatizovanej vlastnosti, akou je napríklad etnicita alebo bezdomovectvo, zdravotné postihnutie ako akceptovaný dôvod na vyrovnávacie opatrenia sa stráca a často prevažujú predsudky • Kľúčovou bariérou pracovnej integrácie sú dlhy a exekúcie, čo bráni zamestnaniu sa, a v prípade dlhov na zdr. poistení vylučuje z prístupu ku zdr. starostlivosti

Ďalšie informácie o projekte

Výstupmi projektu bude komplexná správa o politikách, nástrojoch a odporúčaní vyplývajúci z výskumu o pracovnej integrácii OZZ na Slovensku, tri analytické komentáre (a) o politikách pracovnej integrácii OZZ, (b) o pracovnej integrácii OZZ rómskeho pôvodu, (c) pracovnej integrácii OZZ bez domova; benchmark štúdia o politikách pracovnej integrácie OZZ a dobrej praxi v Nórsku. Všetky výstupy projektu budú dostupné na webstránkach partnerov projektu.